

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2021 року,
протокол № 1.

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2021 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

РОЗРОБНИК:

доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка біологічних наук, доцентка
27 серпня 2021 року

_____ Тетяна ВИГОВСЬКА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
27 серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор філософських наук,
професор
27 серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
27 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради
28 серпня 2021 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
28 серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		2
2.	Заплановані результати навчання		3
3.	Програма навчальної дисципліни		4
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		6
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	6
	4.2.	Аудиторні заняття	7
	4.3.	Завдання для самостійної роботи студентів	7
5.	Методи навчання та контролю		7
6.	Схема нарахування балів		8
7.	Рекомендована література		9
	7.1.	Основна література	9
	7.2.	Допоміжна література	9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		10

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 23 Соціальна робота
2. Код і назва спеціальності	– 232 Соціальне забезпечення
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Безпека життєдіяльності
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ВД 2.1.9.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– третій
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,5 /105
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 50
% від загального обсягу	– 48
лекційні заняття (годин)	– 26
% від обсягу аудиторних годин	– 25
семінарські заняття (годин)	– 24
% від обсягу аудиторних годин	– 23
самостійна робота (годин)	– 55
% від загального обсягу тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2
самостійної роботи	– 2
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ОДЗП 1.1.2 Логіка ОДЗП 1.1.4 Соціологія
2) супутні дисципліни	– ОДЗП 1.1.9 Політологія ОДЗП 1.1.10 Філософія

- 3) наступні дисципліни – ОДПП 1.2.10 Демографія
 ОДПП 1.2.11 Соціальна політика України
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату безпеки життєдіяльності;
1.2)	називати закони, що регулюють правові аспекти безпеки життєдіяльності в Україні;
1.3)	володіти основними поняттями із законів України, що регулюють безпеку населення в НС;
1.4)	знати основні небезпеки, що можуть загрожувати населенню та ГО;
1.5)	знати основні заходи і засоби захисту від небезпек.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст визначень основних термінів з безпеки життєдіяльності;
2.2)	розуміти роль безпечної поведінки самої особи в сучасному світі;
2.3)	розуміти роль держави у створенні безпечних умов життєдіяльності;
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	орієнтуватись у ранжуванні сучасних небезпек і виділяти із них ті від яких потрібно захищатись насамперед;
3.2)	вміти критично ставитись до повідомлень про небезпеку;
3.3)	засвоїти алгоритми поведінки під час певних надзвичайних ситуацій;
3.4)	вміти використовувати засоби індивідуального захисту та захисні споруди.
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	після отримання повідомлення про надзвичайну ситуацію, проаналізувати інформацію і оцінити ступінь небезпеки для себе і осіб, що знаходяться поряд;
4.2)	виділити головні фактори небезпеки даної надзвичайної ситуації і спланувати захист від них;
4.3)	після надходження різноманітної інформації про надзвичайну ситуацію, і її наслідки, проаналізувати їх і прийти до логічно правильних рішень.
5. Синтез	
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	аргументувати потребу проведення саме тих заходів, щомінімізуютьнаслідкиданоїнадзвичайної ситуації;
5.2)	формулювати накази про дії під час аварійно-відновлювальних робіт після надзвичайної ситуації;
6. Оцінювання	

<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати складність обстановки, що склалась внаслідок надзвичайної ситуації;
6.2)	робити висновок щодо масштабів надзвичайної події та необхідних сил та засобів для ліквідації її наслідків;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	скласти карту потенційно-небезпечних об'єктів певного населеного пункту(району);
7.2)	створити перелік захисних споруд певного населеного пункту(району) та з'ясувати їх готовність до використання за призначенням;
7.3)	створити карту вибухо-пожежонебезпечних об'єктів міста Хмельницького та інших населених пунктів Хмельниччини;
7.4)	створити презентацію сучасних ЗІЗ, що можуть бути використані населенням у разі надзвичайних ситуацій різного характеру;
7.5)	створити базу даних про основні аварійно-рятувальні загони Хмельниччини з метою звернення до них у разі настання небезпечної події.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Понятійно-категоріальний апарат дисципліни.

Небезпеки. Ризик як кількісна оцінка небезпек

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Ризик як кількісна оцінка небезпеки. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Класифікація небезпек. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Потенційно-небезпечні об'єкти.

Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дій на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Уражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів уражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду. Уражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Уражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Уражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Хвороби, що передаються статевим шляхом.

Регіональний комплекс природних загроз. Методи виявлення їхніх уражаючих факторів, номенклатура та одиниці виміру. Комплекс заходів з запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.
Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах (ПНО).
Вибухопожежонебезпека Радіаційна безпека. Хімічна безпека

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки.

Небезпечні для людини фактори техногенних пожеж.

Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

Поняття про іонізуюче випромінювання (ІВ). Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин під час радіаційних аварій. Вплив ІВ на організм людини. Захист від впливу ІВ на радіаційно забрудненій місцевості.

Хімічні небезпеки. Токсичні речовини їх вплив на організм та методи захисту від впливу.

Небезпеки сучасного міста.

Тема 4. Соціальні і політичні небезпеки, їхні види та характеристики.

Заходи захисту. Небезпеки воєнного часу та НС воєнного характеру

Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, переробляння або під час транспортування. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства. Необхідність ведення здорового способу життя.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Посттравматичний стресовий розлад: частота, прояви, методи профілактики та лікування.

Корупція і криміналізація суспільства. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення.

Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Поводження людини в натовпі.

Небезпеки воєнного часу та НС воєнного характеру.

Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення захисту населення та АТО у НС.

Управління силами та засобами ОГ під час НС

Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, що регламентують регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС.

Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС .

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	Понятійно-категоріальний апарат дисципліни. Небезпеки. Ризик як кількісна оцінка небезпек	14	2	2	-	-	10
2.	Природні загрози, характер їхніх проявів та дій на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	22	6	6	-	-	12
3.	Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах. Вибухопожежонебезпека. Радіаційна безпека. Хімічна безпека	26	8	6	-	-	12
4.	Соціальні і політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Небезпеки воєнного часу. НС воєнного характеру.	23	6	6	-	-	11
5.	Менеджмент безпеки, правове забезпечення захисту населення у НС. Управління силами та засобами ОГ під час НС	18	4	4			10
	Всього годин:	105	26	24	-	-	55

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним

5. Методи навчання та контролю

Під час лекцій застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;

- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих видів документів.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;

4) захист підготовленого звіту про виконання ІЗ;

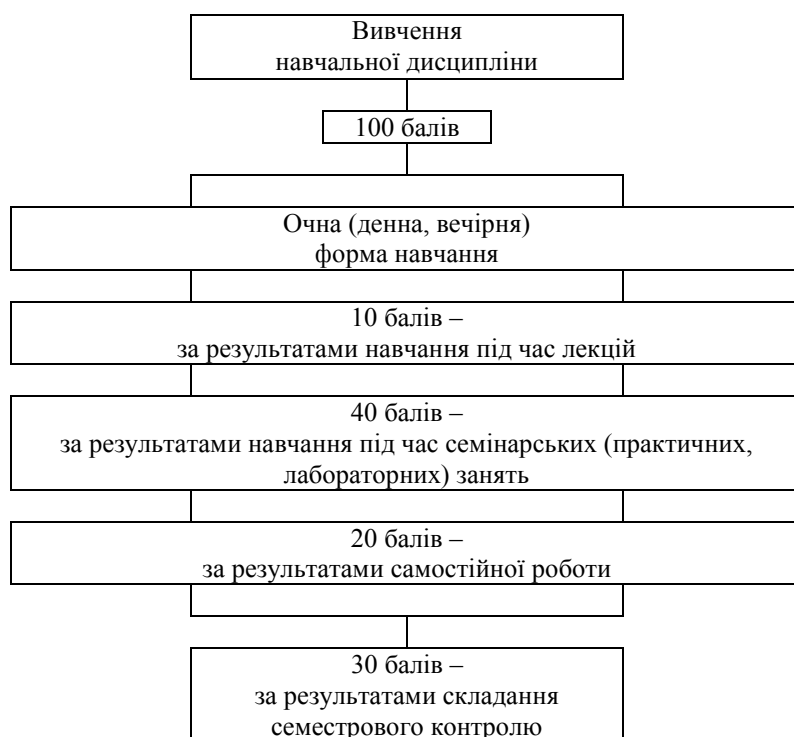
5) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;

6) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни

7. Рекомендовані джерела

7.1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06. 1996 р. Київ : Українська правнича фундація, 1996. 127 с.
2. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 2.10.2012 року № 5403 – VI // ВВР України. 2012.
3. Екологія і закон. Екологічне законодавство України : в 2 т. / За ред. В.І. Андрейцева. Київ : Юрінком Інтер, 1997. Т.1 704 с. Т.2. 576 с.
4. Положення «Про порядок проведення евакуації у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру» : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2001р. №1432.
5. Правила пожежної безпеки в Україні // Наказ Міністерства Внутрішніх Справ від 30.12.2014. № 147

7.2. Основні джерела

1. Бедрій Я. І. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / Я. І. Бедрій. Київ : Кондор, 2009. 286 с.
2. Безпека життєдіяльності. / В. Г. Цапко та ін. Київ : Знання, 2008. 397 с.
3. Геврик Є. О. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Київ : Ельга-Ніка, КНТ, 2008. 384 с.
4. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний. В. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Київ : Каравелла, 2003. 328 с.
5. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 332с.
6. Мягченко О. П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 384 с.
7. Супрович М. П., Сенюк Д. В., Замойська К. В. Безпека життєдіяльності : практикум Київ : Кондор, 2007. 164 с.
8. Чирва Ю. О., Баб'як О. С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Київ : Атіка, 2001. 304 с.

7.3. Допоміжні джерела

1. Андреева Т. Куріння та здоров'я майбутніх дітей. Київ: Знання, 2007. 60 с.
2. Апостолюк С. О., Джигерей В. С., Апостолюк А. С. Безпека праці і ергономічні та естетичні основи : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 215 с.
3. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / О. С. Баб'якта ін. Харків : Ранок, 2000. 304 с.
4. Виговська Т. В. Екологічний вплив ракетної техніки на довкілля Хмельниччини. Екологічний вісник. № 1. 2006. С.18-20.
5. Заплатинський В. М. Полімовний тлумачний словник з безпеки. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 120 с.
6. Заплатинський В., Матис Й. Безопасность в эру глобализации : монография. Київ : ЦУЛ, 2010. 142 с.
7. Знай та умій. Практичні рекомендації щодо дій населення в складних екстремальних ситуаціях. Хмельницький : НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Хмельницької області, 2006. 70 с.
8. Іванова І. В., Заплатинський В. М., Гвозд'ї С.П. Безпека життєдіяльності : навчально-контролюючі тести. Київ : Саміт-книга, 2005. 148 с.
9. Кулаласва Н.В., Михайлюк В. О., Халмуратов Б.Д. Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання : навч. посіб. Київ, 2011. 189 с.
10. Культура безопасности на ядерных объектах Украины : учебн. пособ. / В. В Бегун та ін. Київ : НТУУ КПИ, 2009. 363 с.

11. Кутько І.І., Панченко О.А. Психіатрія надзвичайних ситуацій. Надзвичайна ситуація. 2005. №4. С. 39.
12. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Миколаїв : ТОВ "Компанія ВІД", 2001. 230 с.
13. Лукашов О. Д. Безпека життєдіяльності: курс лекцій. Київ : КНУ, 2004. 230 с.
14. Павленко А. Р. Компьютер и здоровье. Решение проблемы. Київ : Основа, 1998. 152 с.
15. Панкратов О. М. Міляєв О.К. Безпека життєдіяльності людини у надзвичайних ситуаціях: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 232 с.
16. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. Суми : Університет. книга, 1999. 301 с.
17. Пожежна безпека будівель та споруд / Кулешов Н. І. та ін. Харків : Наука, 2004. 271 с.
18. Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування : підручник. Київ : Здоров'я, 2000. 335 с.
19. Халмурадов Б. Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. Київ. : Центр навчальної літератури, 2006. 138 с.
20. Характеристика техногенної та природної небезпеки Хмельницької області. Хмельницький : НМЦ цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Хмельницької області, 2006. 73 с.
21. Ходаківська О. М. Професійний стрес як чинник вигорання фахівців у системі «людина - людина». : навч. посібн. Хмельницький : ХІСТ університету «Україна», 2010. 339 с.
22. Чепига М. П., Чепига С. М. Стимуляція здоров'я та інтелекту. Київ : Знання, 2006. 347 с.
23. Ярошевська В.М., Ярошевський М. М., Москальов І. В. Безпека життєдіяльності. : підручник Київ : НМЦ, 1997. 292 с.
24. Ярошевський М. М. Словник термінів і понять з безпеки життєдіяльності : навч. посіб. Рівне, 2002. 216 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.menr.gov.ua>
2. <http://www.mns.gov.ua>
3. <http://www.erriu.ukrtel.net>
4. <http://chronicl.chat.ru>
5. <http://www.dnop.kiev.ua>
6. <http://www.social.org.ua>
7. <http://www.rql.kiev.ua>